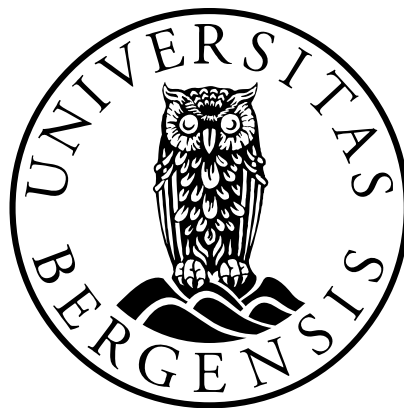

Nasjonale myndigheters skjønnsmargin i saker om redaktørstyrte mediers inngrep i privatlivet

Kandidatnummer: 198158

Veileder: Bjørnar Borvik

Antall ord: 12 947

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

2.6.2014

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	3
1.1 Presentasjon av tema	3
1.2 Presentasjon av rettsområdet	4
1.2.1 EMK art 8.....	4
1.2.2 EMK art 10.....	5
1.2.3 EMKs stilling i norsk rett	5
2 Skjønnsmarginlæren.....	7
2.1 Generelt om statens skjønnsmargin.....	7
2.2 Statlig skjønnsmargin i EMK art 8 og 10.....	7
2.3 Hensyn som avgjør EMDs prøvingsintensitet.....	9
2.3.1 Rettighetens karakter.....	9
2.3.2 Legitime formål med inngrepet.....	10
2.3.3 Forpliktelsens karakter	10
2.3.4 Partskonstellasjonen	10
2.3.5 Sanksjoner	11
2.4 Skjønnsmarginlærens begrunnelse og bakenforliggende hensyn	12
2.4.1 Subsidiaritetsprinsippet	12
2.4.2 Europeisk rettsenhet	12
2.4.3 Effektiv saksbehandling	13
3 Hvordan styringsdokumenter fra Europarådet påvirker skjønnsmarginlæren	14
3.1 Brighton-deklarasjonen	14
3.2 Tilleggsprotokoll nr 15	15
3.3 Konklusjon.....	16
4 Eldre rettspraksis som viser liten grad av statlig skjønnsmargin	17
4.1 Von Hannover v. Germany (2004).....	17
4.2 Nilsen and Johnsen v. Norway (1999).....	19
4.3 Bergens Tidende and Others v. Norway (2000).....	21
5 ”Strong reasons” som tolkningsprinsipp for statens skjønnsmargin	24
5.1 Von Hannover v. Germany (no. 2).....	24
5.1.1 Generelt om “strong reasons”.....	25

5.1.2	Hvordan prinsippet om “ <i>strong reasons</i> ” ble brukt i dommen	25
5.2	Axel Springer v. Germany	26
6	En vurdering av om EMD i <i>Lillo-Stenberg</i> legger til grunn en utvidet statlig skjønnsmargin	29
6.1	EMDs tolkning av statens skjønnsmargin	29
6.1.1	Konklusjon	31
7	Avsluttende bemerkninger	33
	Litteraturliste	35

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tema

Statens skjønnsmargin er et sentralt prinsipp i den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK). Prinsippet er domstolskapt av menneskerettighetsdomstolen (EMD), og fremgår ikke av den opprinnelige fortalet til konvensjonen.¹

En rettighet som etter konvensjonen åpner for inngrep, krever en avveining mellom inngrepet og de hensyn som begrunner det.² Gjennom omfattende rettspraksis påpeker EMD at nasjonale myndigheter har en ”*certain margin of appreciation*” i spørsmål om et inngrep i enkeltpersoners menneskerettigheter.³ Det er den enkelte medlemsstat som har ansvar for å sikre konvensjonsrettighetene. Samtidig forbeholder EMD seg siste ord i en klagesak. Medlemsstatenes ansvar ”*goes hand in hand with a European supervision by the Court*”.⁴

Både EMK art 8 som verner mot krenkelser av privatlivets fred, og EMK art 10 som gir vern av ytringsfrihet, åpner for inngrep på nærmere bestemte vilkår. EMD lytter til nasjonale myndigheters vurdering av om et inngrep, eller et fravær av statlig vern mot inngrep, er ”*necessary*”.

Problemstillingen for oppgaven er hvilken skjønnsmargin EMD tillegger nasjonale myndigheter i saker om skjæringspunktet mellom privatliv og ytringsfrihet. Oppgaven vil gjennom domsanalyse drøfte utviklingstrekk ved skjønnsmarginlæren, herunder EMDs prøvingsintensitet i saker om redaktørstyrte mediers inngrep i privatlivet. Målet for oppgaven er å peke på endringer i EMDs prøvingsintensitet, og drøfte hva som kan forklare en slik rettsutvikling.

I 2014 avsa EMD dommen *Lillo-Stenberg*.⁵ En uttalelse i dommen tar tilsynelatende til orde for at motstridende tolkninger av konvensjonsretten, utledet av flertallet og mindretallet i Høyesterett, begge lå innenfor statens skjønnsmargin. Denne oppgaven vil undersøke EMD i *Lillo-Stenberg* utvider skjønnsmarginen til også å omfatte utlegging av rettsregler, i lys av tidligere rettspraksis. Oppgaven har på dette punktet blitt kraftig avgrenset i bredden. EMD aviser hvert år tusenvis av dommer. Antall dommer som er egnet til å gi et inntrykk av statens skjønnsmargin i saker om redaktørstyrte mediers inngrep i privatlivet, er ikke mulig å behandle innenfor ordgrensen. Oppgaven vil i stedet fokusere på et knippe dommer, for på denne måte n å kunne vurdere hvilken skjønnsmargin lagt til grunn i de ulike dommene, og hva som begrunner en eventuell rettsutvikling.

---

¹ Sørensen (2004) s. 2

² Aall (2011) s. 144

³ For eksempel News Verlags GmbH & Co.KG (2008) § 52

⁴ Lillo-Stenberg and Sæther (2014) § 31

⁵ Lillo-Stenberg and Sæther (2014)

Oppgaven ser også på andre rettskilder enn praksis fra EMD for å besvare problemstillingen. To sentrale styringsdokument fra Europarådet, Brighton-deklarasjonen og Tilleggsprotokoll nr. 15, tar opp prinsippet om statens skjønnsmargin. Begge dokumenter setter fokus på en av EMDs største utfordringene, nemlig et enormt restanseproblem i en domstol med 47 dommere og 820 millioner rettssubjekter. En mindre intensiv prøving fra EMD kan lette arbeidsmengden til domstolen. Det kan også sende et signal om at det skal mer til for å få medhold i EMD i visse saker. Oppgaven vil se på om disse styringsdokumentene påvirker skjønnsmarginlæren.

En viktig avgrensning i oppgaven er avgrensningen av det medium som private forhold offentliggjøres i. Ulike media har ulikt ansvar, og det mest naturlige skillet går mellom redaktørstyrte og ikke-redaktørstyrte medier.⁶ Oppgaven ville fokusere på statens skjønnsmargin i spørsmål som gjelder redaktørstyrte mediers rett til å gjøre inngrep i privatlivets fred. Som ”redaktørstyrte medier” regnes medier som er pålagt å ha en redaktør etter lov om redaksjonell fridom i media § 3, jf § 2. Det er ikke opplagt at EMD trekker grensen for statens skjønnsmargin annerledes ved ytringer som fremkommer i andre former. Oppgaven avgrenser i alle tilfeller mot en slik problemstilling.

1.2 Presentasjon av rettsområdet

Nasjonale domstolars vurderinger må bygge på de rettssetninger som kan trekkes ut av praksis av EMD. I saker som ligger i skjæringspunktet mellom to konvensjonsbestemmelser, må staten ivareta begge bestemmelser, og kan ikke krenke den ene. Det følger av omfattende rettspraksis at rettigheter vernet i EMK art 8 og 10 ”*deserve equal respect*”.⁷ EMD slår her fast som utgangspunkt skal det ikke skal være et skjevt balansepunkt eller en forutinntatt holdning om at et hensyn er viktigere en et annet, i en sak hvor retten til vern av sitt privatliv balanseres mot retten til ytringsfrihet.

1.2.1 EMK art 8

Bestemmelsen pålegger staten å respektere ”*private and family life [...] home and correspondance*”. Det er kun vilkåret om ”*private life*” som er av interesse for oppgaven. Privatlivet respekteres ved at staten kun gjør lovlige inngrep i privatlivet, etter nærmere bestemte vilkår i art 8 andre ledd. Denne oppgaven omhandler primært mellomprivate konflikter. I slike konflikter respekteres privatlivet ved at staten ivaretar sine positive plikter til å verne private mot krenkelser fra andre private.

Vilkåret privatliv gir uttrykk for en interesse vernet av konvensjonen, men er vanskelig å gi en klar og skarp definisjon av. Rettspraksis har heller ikke forsøkt seg på dette.⁸ Det man kan lese ut av rettspraksis, er at vilkåret strekker seg til flere aspekter av den fysiske og sosial identitet, herunder navn, personalia, og fysisk og psykisk integritet.⁹ Et bilde avslører en

---

⁶ Hovlid (2014) s. 21

⁷ Von Hannover v. Germany (no. 2) (2012) § 106

⁸ Aall (2011) s. 195

⁹ Pretty (2002) § 283

persons unike karakteristikk. Retten til å kontrollere bruk av bilder tatt av egen person er derfor en vital del av retten til privatliv.¹⁰

1.2.2 EMK art 10

EMK art 10 sikrer rett til ”*freedom of expression*”. Retten til å ytre seg fritt og retten til å motta andres ytringer er grunnsteiner i ethvert demokratisk samfunn. Presse- og redaktørfrihet sikrer politisk pluralisme, samt åpne og informerte valg. Den gir rett til selvrealisering og kunstnerisk frihet. Kjernen av ytringsfriheten er naturlig nok vern mot sensur av politiske ytringer og ytringer om kriminelle forhold.¹¹ Vernet strekker seg også til ytringer som støter, sjokkerer og virker forstyrrende.¹² EMK art 10 verner også ytringer av lite eller ingen politisk betydning. Se for eksempel *Von Hannover (no.1)* hvor EMD forutsetter at bilder ment å stille allmennhetens nysgjerrighet, uten å være av interesse for den offentlige debatt, også er vernet av ytringsfrihet.¹³ Spørsmålet i saken var om publikasjoner av bilder av prinsesse Caroline Von Hannover krenket hennes privatliv. Bildene viste prinsessen som utøvde ulike typer fritidsaktiviteter. EMD fant at selv om slike bilder har et visst vern, var publikasjonen i denne saken en krenkelse av privatlivet til prinsessen.

1.2.3 EMKs stilling i norsk rett

Selv om oppgaven har et europeisk-rettslig perspektiv, er det av verdi kort å belyse norske myndigheters forhold til EMK. Det finnes i mange eksempler fra EMD på at Norge har handlet i strid med retten til privatliv eller retten til ytringsfrihet, og flere av dommene er analysert i oppgaven. Koblingen mellom norsk rett og EMK understreker aktualiteten til tema i oppgaven.

Statens plikt til å sikre menneskerettighetene ble tatt inn i den norske Grunnlov så tidlig som 1994.¹⁴ Bestemmelsen knesatte menneskerettighetene som et grunnleggende prinsipp i norsk rett, og forutsatte samtidig at EMK, samt en del andre sentrale menneskerettighetstraktater, ble inkorporert i norsk rett.¹⁵

Den 13. mai 2014 trådte en endring av Grunnloven i kraft, som gav de sivile og politiske rettighetene et utbygd vern. EMK har vært en sentral inspirasjonskilde i dette lovarbeidet. Grl § 110c ble opphevet, og erstattet av Grl § 92, hvor det blir understreket at staten pålegges å sikre menneskerettighetene, både slik de er nedfelt i Grunnloven, og i bindende traktater.¹⁶ I Grunnloven har det også blitt inntatt flere bestemmelser som direkte verner sentrale menneskerettigheter. Et eksempel er Grl § 93, som sikrer ”*retten til liv*”, og forbyr ”*dødsstraff [...] tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller*

---

¹⁰ Standard Verlags GmbH (no.2) (2009) § 48, Hachette Filipacci Associès (ICI PARIS) (2009) § 53

¹¹ Se for eksempel White (2006) § 29

¹² Handyside (1976) § 49

¹³ Von Hannover (no. 1) (2004)

¹⁴ Se lov 17. mai 1814 Grunnloven § 110c, inntatt ved lov 1994, hvor det het at norske myndigheter skal ”*respekttere og sikre Menneskerettighetene*”

¹⁵ Innst. S. nr. 172 (1993-94) s. 6-7, jf. NOU 1993: 18 s. 157-160

¹⁶ Lov 17. mai 1814 Grunnloven § 92. Loven ble endret 14. mai 2014

straff".¹⁷ Bestemmelsen er inspirert av blant annet EMK art 2 om retten til liv, og EMK art 3 som forbyr tortur.¹⁸ Menneskerettsloven fastslår at bestemmelser i EMK og andre tilliggende bestemmelser skal ha forrang ved motstrid med norsk rett, jf MRL § 3.¹⁹ Menneskerettighetene har dermed både Grunnlovs og lovs rang.

I teorien er det uenighet om hvilken trinnhøyde dette gir EMK i norsk rett, og hva bestemmelsen har å si for norsk suverenitet. Denne oppgaven legger kort til grunn at norske myndigheter er forpliktet til å rette seg etter EMK, slik den tolkes og anvendes av EMD.²⁰ Rt-1999-961 Rest-Jugoslavia understreker også at nasjonale domstoler må benytte den metode som anvendes av EMD (s. 1008), eller benytte de samme tolkningsprinsipper (s. 1007), for å nå samme resultat som EMD i saker hvor en folkerettslig regel ikke er klar.²¹

---

¹⁷ Grunnloven § 93(1) og (2), loven ble endret 14. mai 2014

¹⁸ Grunnlovsforslag 33 (2011-2012) Dok:nr 12:33 s. 2

¹⁹ Lov 21. Mai 1999 Menneskerettsloven § 3

²⁰ Se blant annet Rt-1999-961 Rest-Jugoslavia-dommen s. 1003, hvor HR understreker at EMK må legges til grunn hvis tolkningsresultatet fra EMD fremstår som rimelig klart.

²¹ Aall (2011) s. 92

2 Skjønnsmarginlæren

2.1 Generelt om statens skjønnsmargin

EMD har rett til å foreta en fullstendig behandling av saker klaget inn for domstolen, jf. art 32 nr. 1, jf art 19. Etter konvensjonsbestemmelsen er EMD derfor ikke pålagt å tillegge stater en skjønnsmargin. Det finnes ingen bestemmelser som regulerer statens skjønnsmargin eller spørsmålet om EMDs prøvingsintensitet direkte. Dette ble heller ikke omtalt i den opprinnelige fortalen²². Statens skjønnsmargin er i stedet skapt og utviklet gjennom EMD-praksis, og kom for første gang til uttrykk i dommen *Lawless v. Ireland*.²³ En naturlig forlengelse av at prinsippet om skjønnsmargin er domstolskapt, er at domstolen til enhver tid fastsetter prinsippet nærmere innhold.²⁴ Grensene for statens skjønnsmargin må fastsettes nærmere på bakgrunn av rettspraksis fra EMD. Grensene for statens skjønnsmargin i saker om redaktørstyrte mediers rett til inngrep i privatlivet må fastsettes med utgangspunkt i rettspraksis som behandler denne problemstillingen.

I kjernen innebærer læren om statens skjønnsmargin at EMD lytter til statenes egen vurdering av lovlighet, nødvendighet og formålstjenelighet av et inngrep i privates konvensjonsrettigheter.²⁵ EMD gir medlemsstatene et visst handlingsrom til å ivareta menneskerettighetene slik de blir tolket av nasjonale myndigheter. At EMD anerkjenner ”*a certain margin of appreciation*”²⁶ er ikke i veien for at EMD foretar en inngående prøving av saken. Samtidig skal ikke EMD sette sitt syn foran nasjonale myndigheter bare fordi de er uenig med resultatet i saken.²⁷ Avgjørende er om nasjonale domstoler har handlet i strid med konvensjonen.

2.2 Statlig skjønnsmargin i EMK art 8 og 10.

Statens skjønnsmargin knyttes til fastlegging av faktum og alle delene av den konkrete rettsanvendelsen.²⁸ Skjønnsmargin strekker seg i utgangspunktet ikke til å fastsette rettsregler hentet fra EMD-praksis. For EMK art 8 og EMK art 10 vil skjønnsmarginen knytte seg særlig til vilkårene i andre ledd av bestemmelsene. Mens det første leddet av bestemmelsen gir uttrykk for individers rettigheter, gir det andre ledd uttrykk for statens rett til å gjøre inngrep i rettigheten etter nærmere bestemte regler.

Etter art 8 må inngrepet være ”*in accordance with law*”, og etter art 10 ”*prescribed by law*”. Et inngrep må være legitimt begrunnet, samt være hjemlet i en tilstrekkelig presis og

---

²² Yourow (1996) s. 14

²³ Mirmotahari (2007) s. 32

²⁴ Mahoney (1998) s. 2

²⁵ Sørensen (2004) s. 4

²⁶ News Verlags GmbH & Co.KG (2008) § 52

²⁷ Sørensen (2004) s.4

²⁸ MacDonald (1993) s.123

tilgjengelig internrettslig norm.²⁹ Dette inkluderer også normer fastsatt i rettspraksis.³⁰ Skjønnsmarginen knytter seg her til (i) tolkningen av relevante nasjonal lovgivning (ii) om statens handling er i tråd med nasjonal lov, og (iii) om nasjonal lovgivning er i tråd med EMK.³¹ EMD tillegger ofte statene en vid skjønnsmargin i slike spørsmål.³² EMD tillegger statene som regel også en vid skjønnsmargin til selv å fastsette faktum i saken.

Inngrep i både art 8 og 10 må videre være ”*necessary in a democratic society*”. Begrepet ”*necessary*” innebærer en proporsjonalitetsvurdering, og ”*necessary in a democratic society*” illustrerer spenningsforholdet mellom individers rettigheter og samfunnets interesser.³³ Vilkåret stiller krav om tungtveiende samfunnsinteresser, ”*a pressing social need*”³⁴, for å gjøre inngrep i privates konvensjonsrettigheter. Inngrepet må også være ”*proportionate to the legitimate aim*”, herunder stå i rimelig forhold til det formål som skal fremmes gjennom tiltaket.³⁵

I vurderingen av om et inngrep er ”*necessary*”, er nasjonale myndigheters skjønnsmargin knyttet til subsumsjonen, altså anvendelsen av rettsregler på det aktuelle faktum. Hvor stor skjønnsmargin statene tilkjennes i vurderingen av om et inngrep er nødvendig varierer sterkt. Desto snevrere skjønnsmargin staten tilkjennes, desto mer intensiv vil EMDs prøving av om inngrepet var ”*necessary*” være. Tillegges nasjonale domstoler derimot en vid skjønnsmargin, vil EMD nøye seg med å vurdere om det rettslige grunnlaget for avgjørelsen er i tråd med konvensjonen. EMD setter seg da ikke i nasjonale domstolars sted og foretar en selvstendig subsumsjon.

I noen saker så er et veldig lite rom for en skjønnsmargin etter at rettsregelen er presisert. Man kan tenke seg et krav om å informere en fengslet person de viktigste faktiske og rettslige grunner for pågrepelse, med hjemmel i EMK art 5.³⁶ En slik vurdering skaper lite rom for en statlig skjønnsmargin. Men vurderingen av om et inngrep er ”*necessary*” består ofte av en rekke ulike momenter, som trekker i ulike retning i den konkrete saken. Selv med et presist rettslig utgangspunkt vil nasjonale domstoler kunne nå ulike domsslutninger. Det ligger i statens skjønnsmargin at nasjonale myndigheter skal få plass til å anvende presise rettsregler på faktum for å nå domsslutning, så lenge dette blir gjort på en forsvarlig måte.

Spørsmålet om hvilken skjønnsmargin staten skal tillegges, er nært knyttet til spørsmålet om hvem som er best egnet til å vurdere om et inngrep er ”*necessary*”. Som hovedregel nyter konvensjonsstatene en særskilt vid skjønnsmargin når det gjelder fastleggelsen av faktum.³⁷ I tillegg kjenner nasjonale domstoler gjerne språket og kulturen i sin egen stat bedre enn et knippe dommere fra ulike medlemsstater av EMK. Nasjonale myndigheter, som har fastsatt faktum og utledet gjeldende rett på området på en forsvarlig måte, står i tillegg ofte i en bedre posisjon til å anvende rettsregler fra EMD i den konkrete saken. Konvensjonstolkning er EMDs kjerneoppgave, og EMD sitter derfor i en bedre posisjon enn nasjonale myndigheter til å avklare innholdet av konvensjonsreglene.

---

²⁹ Skoghøy, LoR-2011-189, s. 189

³⁰ Sunday Times (1979) § 47

³¹ Arai-Takahashi (2013) s. 14

³² Sørensen (2004) s.5

³³ Aaron, Hanse Law Review, Vol. 1 No. 1 (2005) s. 50

³⁴ Se for eksempel Bergens Tidende (2000) § 48

³⁵ Buck (2005) § 44

³⁶ En slik regel fastsettes i Fox, Campell and Hartley (1988)

³⁷ Eggen (2002) s. 234

2.3 Hensyn som avgjør EMDs prøvingsintensitet

EMK art 32 jf art 19 slår fast at EMD i alle klagesaker har kompetanse til å foreta egen behandling av alle sider av saken. Når EMD avstår fra å foreta en intensiv prøving, har EMD vurdert at staten tillegges en videre skjønnsmargin i den enkelte sak.

Hvilken skjønnsmargin som legges til grunn i vurderingen av et inngrep er ”*necessary*”, blir vurdert ut i fra rekke variabler.³⁸ For å vurdere utviklingen av EMDs prøvingsintensitet, er det viktig å kartlegge hvilke variabler som tillegges vekt. En slik kartleggingsprosess blir utfordret av at statens skjønnsmargin er et domstolskapt prinsipp. Teorien spriker om hvilke variabler som vektlegges av EMD, og det kan ofte være utfordrende å analysere hva EMD har lagt vekt på i den enkelte dom. En slik vurdering står gjerne ikke rett ut i domsteksten.

De hensyn som EMD vektlegger i spørsmålet om hvor intensivt en sak skal prøves, må ikke forveksles med momentene i vurderingen om et inngrep utgjør en krenkelse av EMK art 8 eller 10. EMD har i senere rettspraksis laget en nærmest uttømmende liste over hvilke vurderingsmomenter som er relevante i vektingsprosessen i den enkelte sak.³⁹ Vektingsprosessen er en del av realitetsbehandlingen av saken, og disse vurderingsmomentene vil først bli relevant etter at EMD har tatt stilling til intensiteten av prøvingen.

2.3.1 Rettighetens karakter

En av variablene for å vurdere prøvingsintensiteten er rettighetens karakter og inngrepets styrke.⁴⁰ Som hovedregel er statens skjønnsmargin snevrere ved inngrep i de mest grunnleggende menneskerettighetene, for eksempel retten til liv etter EMK art 2, enn inngrep i økonomiske rettigheter.⁴¹

I forlengelsen av hensynet til rettighetenes karakter i forholdt til ulike artikler i konvensjonen, kan rettighetenes karakter innenfor en og samme artikkel også påvirke statens skjønnsmargin.

Et eksempel på dette kan man finne i EMK art 10. Artikkelen verner ytringsfrihet, en helt sentral rett som fremmer demokratiske valg og gjør demokratiske prosesser mer gjennomsiktede. Kjernen i bestemmelsen er ganske naturlig vern mot sensur av politiske ytringer, og ytringer om kriminelle forhold.⁴² Ytringsfrihetens sentrale posisjon for å ivareta et demokratisk samfunn taler for at EMD intensivt skal prøve klagesaker om ytringsfrihet.

Men bestemmelsen verner også publikasjoner av mindre grunnleggende betydning for demokratiet. Her kan nevnes saker hvor journalister klager inn en sak for EMD, etter å ha blitt dømt for å ha krenket privatlivet til en person uten interesse for den offentlige debatt. En intensiv prøving av slike saker vil ikke på samme måte fremme åpenhet om demokratiske prosesser. Det er lite naturlig at en sak om statlig sensur av politiske ytringer, og en privat

---

³⁸ Aall (2011) s. 144

³⁹ Axel Springer (2012) §§ 90-95

⁴⁰ Aall (2011) s. 144

⁴¹ Aall (2011) s. 144

⁴² Se for eksempel White (2006) § 29

konflikt av liten samfunnsinteresse, skal bli ansett som like grunnleggende for ytringsfriheten, bare fordi begge ytringer er vernet av en i utgangspunktet sentral artikkel.

2.3.2 Legitime formål med inngrepet

Konvensjonsstatens skjønnsmargin vil normalt variere ut i fra hvilket formål som begrunner inngrepet. Dommerne i EMD er bedre skikket til å vurdere hvorvidt juridiske hensyn gjør et inngrep nødvendig. Politiske, kulturelle, moralske og sikkerhetsmessige hensyn er på sin side begrunnelser nasjonalstaten er bedre egnet til å vurdere.⁴³ Konsekvensen av dette er at medlemsstater normalt nyter en større skjønnsmargin når et inngrep begrunnes i et slikt formål.

2.3.3 Forpliktelsens karakter

EMK pålegger medlemsstatene både positive og negative plikter for å gjennomføre konvensjonen. En stats negative plikt er en plikt til å avstå fra å gjøre inngrep i borgernes menneskerettigheter. En positiv plikt krever en aktiv handling i form av fastsettelse av internrettslige normer eller aktiv håndhevelse av allerede eksisterende normer. Positive plikter binder opp nasjonale ressurser og gjør dermed et større innhugg i statens suverenitet. Negativ plikter er på sin side bare et krav om å avstå fra en handling, og er dermed mindre ressurskrevende. En avveiningsmarkør kan være at i spørsmål om å gjennomføre de positive plikter pålagt av EMK har medlemsstater større skjønnsmargin til selv å forvalte knappe samfunns-goder. Dette gjelder særlig i EMK art 8 og 10, hvor positive plikter ikke kan utledes direkte av konvensjonsteksten.⁴⁴

Her må det likevel tas et betydelig forbehold. Rettspraksis viser at EMD har vært alt annet enn konsekvent i å tillegge nasjonale domstoler en større skjønnsmargin i spørsmål om positive forpliktelser. Her kan nevnes *Appleby*, hvor EMD ikke innvilget staten en skjønnsmargin i vurderingen av om den positive plikten til å sikre meddelelsesfrihet var brutt.⁴⁵ I *Guerra* tilkjente ikke EMD staten en skjønnsmargin i spørsmålet om staten kunne pålegges en positiv plikt til å informere om helserisikoen ved å bo ved en kjemisk fabrikk.⁴⁶ Grensen mellom hva som er positive og hva som er negative plikter er også gjerne vanskelig å trekke. I dag er skillet mellom positive og negative forpliktelser i liten grad egnet til å belyse statens skjønnsmargin.⁴⁷

2.3.4 Partskonstellasjonen

Med partskonstellasjon menes de partene som står mot hverandre i saken. Den ene parten i saker for EMD vil alltid være staten. I de fleste saker som gjelder rettigheter etter både EMK art 8 og 10, var det likevel private parter som sto mot hverandre da saken gikk for nasjonale

---

⁴³ Eggen (2002) s. 235

⁴⁴ Eggen (2002) s. 236

⁴⁵ Appleby (2003)

⁴⁶ Guerra (1989)

⁴⁷ Van Dijk (1998) s. 24

domstoler. Staten blir først trukket inn som part i saken etter at den påstått krenkede part har uttømt alle nasjonale rettsmidler, og klager saken inn for EMD.

For å tenke seg partskonstellasjonen som en variabel når EMD skal ta stilling til prøvingsintensiteten, må partskonstellasjonen sees i sammenheng med formålet til EMK. Formålet til EMK er å hindre at enkeltindividers grunnleggende menneskerettigheter blir krenket av nasjonale myndigheter. Et slikt formål gir god grunn til å gå saker hvor saken nasjonalt gjaldt et statlig inngrep i menneskerettigheter nærmere etter i sømmene. Da er det også grunn til å innrømme staten en større skjønnsmargin i saker hvor private parter står mot hverandre.

2.3.5 Sanksjoner

Hvilke sanksjoner den som klager et inngrep inn for EMD er pålagt av nasjonale myndigheter, er et moment i den helhetlige vurderingen av om inngrepet utgjør en krenkelse av EMD art 8 og 10. Mer presist er det et moment i vurderingen av om inngrepet er proporsjonalt i forhold til inngrepets formål. Rettspraksis viser at sanksjoners art og omfang også kan påvirke hvilken prøvingsintensitet EMD legger til grunn. Intensive inngrep i ytringsfriheten krever sterkere grunner for å tilfredsstille proporsjonalitetskravet enn bagatellmessige inngrep.⁴⁸

En sanksjon for brudd på ytringsfriheten kan bestå av alt fra avgifter og sensur til etterfølgende sanksjoner, slik som ansvar i form av straff, inndragning og forbud mot fremtidig publisering av krenkende materiell.⁴⁹ Helt generelt kan det slås fast at noen sanksjoner regnes som mer inngripende enn andre. Sensur av ytringer regnes for eksempel som et større statlig inngrep enn forbud mot videre publisering av allerede publiserte ytringer. Ytringer som må trekkes tilbake, eller et forbud mot videre publisering, regnes som mindre inngripende fordi den aktuelle ytringen allerede har blitt offentliggjort.

I *Cumpana og Mazare* ble det lagt avgjørende vekt på uproporsjonale sanksjoner for å finne at inngrepet ikke var ”*necessary*”. I dommen hadde to journalister publisert en artikkel som beskyldte navngitte offentlige ansatte for korrupsjon.⁵⁰ Den nasjonale domstolen hadde funnet at ytingen var ulovlig, og idømt journalistene syv måneder fengselsstraff, fratatt dem sivile rettigheter og rett til å arbeide som journalist ett år etter løslatelse, i tillegg til å betale oppreisning til den krenkede part.

EMD sa seg i denne saken enig i at artikkelen ikke var vernet av ytringsfriheten, og at var ”*necessary*” å gripe inn å straffesanksjonere publikasjonen. Men de strenge sanksjonene ble funnet å være så uforholdsmessige at de krenket EMK art 10.

Dommen illustrer at EMD har en lavere terskel for å foreta en intensiv prøving av om et inngrep er ”*necessary*” ved streng statlig sanksjonering. EMD har i mange dommer uttalt at for strenge sanksjoner mot ytringsfriheten har en ”*chilling effect on freedom of speech*”,

---

⁴⁸ Eggen (2002) s. 233

⁴⁹ Aall (2011) s 245

⁵⁰ Cumpana and Mazare (2004)

ettersom det kan bremse en offensiv presse.⁵¹ En intensiv beskyttelse av ytringsfriheten hjelper lite hvis EMD ikke skal lempe sanksjoner uproporsjonale med inngrepets formål.

2.4 Skjønnsmarginlærens begrunnelse og bakenforliggende hensyn

Statens skjønnsmargin forener behovet for internasjonal kontroll med hensynet til statens suverenitet.⁵² For å forstå prinsippet om en statlig skjønnsmargin, er det viktig å belyse hvilke hensyn prinsippet er ment å ivareta.

2.4.1 Subsidiaritetsprinsippet

Skjønnsmarginen er et utslag av subsidiaritetsprinsippet⁵³. Innholdet av prinsippet har blitt fastslått gjennom omfattende rettspraksis fra EMD.

*«The Court's role is not to substitute itself for the competent [national] authorities ... but rather to review under the Convention the decisions that those authorities have taken in the exercise of their power of appreciation».*⁵⁴

Prinsippet slår fast at EMD er et organ som først griper inn og behandler enkeltsaker etter at klager har uttømt de nasjonale midler tilgjengelig for å hevde sin rett. Det er den enkelte stat som har det primære ansvaret for gjennomføring av konvensjonens rettigheter. EMD har et sekundært kontrollansvar.⁵⁵

2.4.2 Europeisk rettsenhet

Et selvsagt formål med å knytte stater sammen under en domstol, er å skape større rettsenhet mellom statene. Dette formålet fremgår også av fortalen til konvensjonen. EMK sikrer et minimum av felleseuropeiske menneskeretter som alle medlemsstater er forpliktet til å følge. Gjennom å håndheve konvensjonsrettighetene sikrer EMD en felles europeisk forståelse og etterlevelse. De rettighetene som er lagt til grunn i EMK, er tuftet på felles arv av politiske tradisjoner, idealer, friheter og rettigheter.⁵⁶

I en konvensjon med 47 medlemsstater, vil det aldri foreligge en fullstendig rettsenhet. Spørsmålet er heller i hvilken grad det foreligger rettsenhet i den konkrete sak. Hvis EMD behandler en sak hvor et inngrep strider mot en bred felleseuropeisk oppfatning, taler dette

---

⁵¹ Axel Springer (2012) § 109

⁵² Sørensen (2004) s. 6

⁵³ Sørensen (2004) s. 6

⁵⁴ Hokkanen (1994)

⁵⁵ Mirmotahari (2007) s. 32

⁵⁶ Sørensen (2004) s.8

for ikke å tillegge staten en skjønnsmargin. Hvis inngrepet derimot er i tråd med den felleseuropeiske forståelsen av konvensjonen, taler dette for at EMD skal avstå fra å foreta en intensiv prøving av saken.⁵⁷

2.4.3 Effektiv saksbehandling

Hensynet til effektiv saksbehandling er et hensyn som er viet stadig mer oppmerksomhet de senere år. EMD har ansvar for å ivareta de grunnleggende rettighetene til over 820 millioner rettssubjekter i 47 land. EMD i mange år fått veldig mange flere saker til behandling enn domstolen har kapasitet til å behandle.⁵⁸ Saker klaget inn for EMD i 2008 blir først ferdigbehandlet i 2014.⁵⁹ Overbelastningen skyldes for det første EMDs rolle som kontrollorgan for at stater ikke krenker sine konvensjonsforpliktelser.⁶⁰ EMK er generelt utformet og favner bredt over en rekke sivile rettigheter og statlige plikter. EMDs rolle inviterer derfor til en betydelig saksmengde.

Svakheter i den nasjonale gjennomføring av EMK, samt manglende nasjonal domstolsprøving har også medvirket til den betydelige restansen.⁶¹ Individene som har klaget saken inn for EMD blir gjerne utsatt for urett frem til EMD har ferdigbehandlet saken. Man kan tenke seg et søksmål om for å hindre videre publisering av private bilder i strid med retten til privatliv etter EMK art 8 ikke får gjennomslag i nasjonale domstoler. Den krenkede part er avhengig av at EMD avgjør saken for å hindre en videre krenkelse. At EMD ikke evner å behandle saker innen minnelig tid, er dermed et alvorlig problem for rettssikkerheten.

---

⁵⁷ Sørensen (2004) s. 12

⁵⁸ Europarådets hjemmesider: <http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=quisommesnous&l=en>

⁵⁹ Feks. Lillo-Stenberg and Sæther (2014), som er en klage på resultatet i Rt-2008-1089 Bryllupsbilder

⁶⁰ Emberland (LoR nr. 8 2013) s. 514

⁶¹ Emberland (LoR nr. 8 2013) s. 514

3 Hvordan styringsdokumenter fra Europarådet påvirker skjønnsmarginlæren

Statens skjønnsmargin har også vært omtalt i sentrale styringsdokumenter fra Europarådet. De siste årene har det kommet to styringsdokumenter som setter fokus på statens skjønnsmargin, nemlig Brighton-deklarasjonen og Tilleggsprotokoll nr 15

Problemstillingen er hvordan dokumentene definerer prinsippet om statens skjønnsmargin og dets innhold, og hva dette har å si for en eventuell rettsutvikling.

3.1 Brighton-deklarasjonen

Brighton-deklarasjonen er et styringsdokument for utviklingen av EMK som Europarådet og medlemsstatene ble enige om i 2012. Deklarasjonen anerkjenner subsidiaritetsprinsippet og prinsippet om statens skjønnsmargin, slik den har blitt utviklet gjennom rettspraksis fra EMD. I deklarasjonen ble disse to prinsippene trukket frem som viktige prinsipper for å ivareta hensyn til tilgjengelighet og transparens i konvensjonen.⁶²

En viktig forutsetning for at EMD skal kunne fungere i tråd med sitt mandat om å ivareta individer og gruppers menneskerettigheter, er at domstolen er tilgjengelig for enkeltpersoner som påstår menneskerettsbrudd fra nasjonale myndigheter. En restanse av saker som gir mange års behandlingstid i EMD skaper en mindre tilgjengelig domstol, og utgjør en fare for individers rettssikkerhet. I EMDs tilfelle vil effektiv saksbehandling være et viktig verktøy for å skape en mer tilgjengelig domstol. Underpunkt 2.4.3 i oppgaven viser koblingen mellom statens skjønnsmargin og effektiv saksbehandling.

Det andre hensynet subsidiaritet og statlig skjønnsmargin ivaretar er transparens. En dom er transparent når domsslutningen, og den materielle rettsanvendelsen som leder frem til domsslutningen, synliggjør de bakenforliggende hensyn som rettsanvender tillegger størst vekt i saken.⁶³ Rettsavgjørelser fra EMD skaper presedens for nasjonale domstoler. En synliggjøring av de bakenforliggende hensyn i rettsanvendelsesprosessen i EMD gjør det enklere for nasjonale myndigheter å avsi konvensjonskonforme avgjørelser i fremtiden. Transparens gjør det også til en viss grad lettere å forutberegne sin egen rettsstilling som enkeltindivid, fordi EMD gir et klarere innblikk i hvilke hensyn de ønsker å ivareta. En avklaring av rollefordelingen mellom EMD og nasjonale myndigheter gjennom å klargjøre rammene for statens skjønnsmargin fremmer hensynet til transparens.

Konferansen oppfordret EMD til å gi prinsippene stor innflytelse i deres arbeid, og til å være konsekvent i bruken.⁶⁴ Konferansen oppfordret også til å innta disse hensyn eksplisitt i

---

⁶² Brighton Conference (2012) Bokstav B, 12 b.

⁶³ Tande (JV nr.1 2011) s. 2

⁶⁴ Brighton Conference (2012) Bokstav B, 12 a.

fortalen til EMK. Tilleggsprotokoll nr. 15 til EMK foreslår en endring til fortalen til EMK i tråd med Brighton-deklarasjonen. Deklarasjonen viser at Europarådet oppfatter prinsippet om statens skjønnsmargin som et viktig verktøy for å bedre restanseproblemene til EMD.

3.2 Tilleggsprotokoll nr 15

Tilleggsprotokoll nr 15 ble vedtatt og underskrevet av 18 av de 47 medlemsstatene i 2013. I påvente av oppslutning fra alle medlemsstater har protokollen enda ikke trådt i kraft. Protokollen slår fast at følgende avsnitt skal tas inn som en del av fortalen til EMK:

*«Affirming that the High Contracting Parties, in accordance with the principle of subsidiarity, have the primary responsibility to secure the rights and freedoms defined in this Convention and the Protocols thereto, and the in doing so they enjoy a margin of appreciation, subject to the supervisory jurisdiction of the European Court of Human Rights established by this Convention».*⁶⁵

Fortalen er EMKs forord, som skal fast sentrale overveielser bak statspartenes tilslutning og slå fast EMKs verdigrunnlag.⁶⁶ Fortalen er et verktøy både EMD og medlemsstater bruker for å tolke og anvende konvensjonen i aktuelle saker. Gjennom å bli forankret i fortalen til EMK, blir statens skjønnsmargin tillagt autorativ vekt, i stedet for kun å være et domstolskapt prinsipp.

At prinsippet om subsidiaritet og statens skjønnsmargin er foreslått tatt inn i fortalen til EMD, er utvilsomt av hensyn til EMDs massive restanseproblem. Europarådet og medlemsstatenes ønske om å traktatfeste prinsippene skyldes et ønske om økt fokus på tilgjengelighet og transparens, i tråd med Brighton-konferansen og andre lignende konferanser.

Protokollen har enda ikke trådt i kraft. Endring i EMDs tilnærming til statens skjønnsmargin i lys av Tilleggsprotokoll nr. 15 kan ikke spores i publiserte dommer. Samtidig kan det ikke utelukkes at EMD allerede har tatt inn over seg en rettsutvikling som sannsynligvis trer i kraft i nær fremtid. Statens skjønnsmargin er fra før ikke en eksakt vitenskap. Denne oppgaven har pekt på en rekke momenter som domstolen må ta stilling til, når de avgjør hvilken prøvingsintensitet EMD skal legge til grunn i en konkret sak. At statens skjønnsmargin er tillagt autorativ vekt i Tilleggsprotokoll nr. 15, taler for at restanseproblemet blir tatt på alvor og forsøkt løst, gjennom å sette fokus på effektiv saksbehandling.

Det er uklart hvilken innvirkning dette har fått eller vil få for rettsutviklingen. I konvensjonsteksten blir prinsippene nevnt, uten at innholdet blir nærmere definert. Prinsippene er skapt og utviklet i rettspraksis. Selv om Tilleggsprotokoll nr. 15 fremmer et ønske om å tillegge prinsippet en større autorativ vekt, tyder den tilbakeholdne formuleringen i Tilleggsprotokoll 15 på at prinsippene ikke er tiltenkt et annet innhold enn det som til enhver tid blir fastlagt av EMD.

Når protokollen enda ikke har trådt i kraft, vil en konklusjon om hvordan innholdet er eller vil bli anvendt være ren spekulasjon. Styringsdokumentene taler likevel for et ønske om å

⁶⁵ Tilleggsprotokoll nr 15 til EMK, s. 2

⁶⁶ Emberland (LoR nr. 8 2013) s. 513

effektivisere EMDs arbeid, blant annet gjennom å avklare rollene mellom nasjonale myndigheter og EMD, samt tillegge nasjonale myndigheter en statlig skjønnsmargin. En rettsutvikling hvor EMD bruker mindre ressurser på intensiv prøving av enkeltsaker, og dermed blir mer tilgjengelige og transparente gjennom å effektivisere sitt arbeid, vil være i tråd med de bakenforliggende hensyn i Tilleggsprotokoll nr 15.

3.3 Konklusjon

Styringsdokumentene fremmer et ønske om å gi statens skjønnsmargin en mer autorativ forankring, gjennom å ta prinsippet inn i fortalen til EMD. Det er likevel uklart om dette vil medføre noen faktisk endring i rettstilstanden. Den vage formuleringen av prinsippet, uten noe presisering av prinsippets innhold, taler for at statens skjønnsmargin til enhver tid fastsettes av EMD. Styringsdokumentene kan i alle tilfeller tas til inntekt for at Europarådet ønsker å ta bedre restanseproblemet til domstolen, blant annet gjennom å gi statene en skjønnsmargin. En rettsutvikling hvor EMD bruker færre ressurser på en intensiv prøving av nasjonale myndigheter, vil være i tråd med de bakenforliggende hensyn i styringsdokumentene.

4 Eldre rettspraksis som viser liten grad av statlig skjønnsmargin

For å drøfte rettsutviklingen i lys av *Lillo-Stenberg*, er det viktig å belyse noen utviklingstrekk i rettspraksis. Et viktig utviklingstrekk vil være å se hvordan EMD har forholdt seg til statens skjønnsmargin i tidligere rettspraksis. Med eldre rettspraksis menes rettspraksis av forkant av storkammerdommene som kom i 2012, *Von Hannover (nr. 2)* og *Axel Springer*.

Oppgaven tar ikke sikte på å gjøre fullstendig rede for utviklingen av statens skjønnsmargin, i lys av alle dommer på området. Oppgaven tar heller for seg et knippe dommer fra eldre rettspraksis, som belyser EMDs tilnærming til statens skjønnsmargin på ulike måter, for å på denne måten kunne spore en eventuell rettsutvikling, og de bakenforliggende hensyn som driver en slik utvikling.

4.1 Von Hannover v. Germany (2004)

EMD kom i 2004 til den konklusjon at tyske domstoler ikke hadde gitt prinsessen av Monaco, Caroline Von Hannover, tilstrekkelig vern mot krenkelser av privatlivet fra tyske medier. Prinsessen, som var datter av Fyrst Rainier III av Monaco, gikk flere ganger rettens vei for å hindre at bilder av prinsessen havnet i aviser. I 1993 gikk hun til sak mot de tyske avisene *Bunte*, *Freizeit Revue* og *Neue Post* med krav om forbud mot videre publisering. Bildene som ble klaget inn viste prinsessen på restaurant, på sykkel, på hest, på shopping, på ski og på nattklubb.

Den rettslige problemstillingen var om bildene tatt av prinsessen krenket hennes rett til privatliv etter EMK art 8, slik at den tyske stat hadde sviktet sin forpliktelse til å verne om prinsessens privatliv. I Tysklands høyeste domstol fikk prinsessen medhold i sitt krav på å stoppe publikasjonen av bilder av hennes barn.⁶⁷ Hun fikk derimot ikke medhold i sitt krav om å stoppe publikasjonen av bildene som viste henne på offentlige områder. Saken ble klaget inn for EMD.

I tysk rett ble prinsessen funnet å være ”*a figure of contemporary society par excellence*”. Vilkåret beskriver en kategori kjente offentlige personer. Personer i denne kategorien hadde i likhet med andre mennesker krav på vern av sitt privatliv, med den forskjell at vern mot fotografering og publisering uten samtykke var betinget av at de hadde trukket seg tilbake til et privat område.⁶⁸ Den tyske domstolen begrunnet en slik rettsregel med at en selektiv presentasjon av offentlige personer ville gi allmennheten et mangelfullt innblikk inn i offentlige personers liv.⁶⁹

---

⁶⁷ Von Hannover (2004) § 25

⁶⁸ Von Hannover (2004) § 25(bb)

⁶⁹ Von Hannover (2004) § 25 (aa)

EMD la til grunn at publikasjoner av bilder av en person gjør et inngrep i privatlivet etter EMK art 8.⁷⁰ EMD behandlet videre spørsmålet om domsslutningen fra den tyske domstolen lå innenfor statens skjønnsmargin. Mer presist vurderte EMD om den rettsregel som tyske domstoler utledet fra tysk rett, som sa at vern mot inngrep i privatlivet knyttet seg til stedet de befant seg på, var i tråd med EMK.

EMK fant at inndelingen av private og offentlige områder ble ”*too vague and difficult for the person concerned to determine in advance*”.⁷¹ Videre var den personkategorien den tyske domstolen hørte til under vilkåret ”*a figure of contemporary society par excellence*” for vid til at den svake vernet regelen var konvensjonskonformt.⁷²

EMD hevdet det svake vernet av privatliv som fulgte av ”*par excellence*” måtte forbeholdes politikere.⁷³ En avgrensning av politikeres krav på vern fra andre kjendiser kan forklares ut i fra kjerne/periferi-synspunktet gjort rede for i underkapittel 2.3.1. Kjernen av ytringsfriheten er å hindre sensur av politiske ytringer. En av de mest sentrale rollene til media er å følge opp folkevalgte personer og holde velgermassen informert. Demokratihensyn tilsier at allmennheten har behov for en allsidig fremstilling av politikere. Det kan forklare at EMD verner om ytringsfriheten gjennom å tillate betydelige inngrep i politikeres privatliv.

Et så betydelig inngrep i privatlivet kunne ikke forsvares i den aktuelle saken. Prinsessen var ikke folkevalgt, og holdt ingen politiske verv. Bilder som viste henne under vanlige fritidsaktiviteter hadde i stedet den funksjon å stille allmennhetens nysgjerrighet. Et slikt formål er også vernet av ytringsfriheten.⁷⁴ Men formålet ligger ikke i kjernen av EMK art 10. En regel som ikke vernet mange ulike typer offentlige personers rett til privatliv på offentlige steder var ikke i tråd med retten til privatliv etter EMK art 8. Regelen om ”*par excellence*” favnet over en for bred gruppe offentlige personer til at man kunne tillate et så betydelig inngrep i privatlivet med hjemmel i denne regelen.

Selv om EMD stilte seg kritisk til regelen om ”*par excellence*”, var det tydelig at EMD åpnet for å tillate en slik regel i spørsmålet om rett til inngrep i politikeres privatliv. At EMD forbeholdte regelen om ”*par excellence*” for politikere, men ikke offentlige personer av prinsessens karakter, taler for at EMD var under oppfatning av at den tyske domstolen hadde lagt til grunn feil rettsregel da de vurderte prinsessen av Monacos krav på vern etter EMK art 8. At bildet var tatt på offentlig sted var ikke i seg selv et argument for at bildene ikke krenket privatlivet. EMD la til grunn en regel hvor vernet av privatlivet var knyttet til omstendighetene bildet ble tatt i, og ikke bare området, for at dommen skulle være i tråd med EMK.

Dommen illustrerer at statens skjønnsmargin knytter seg til å anvende riktige rettsregler på faktum. Statens har ingen skjønnsmargin i selve utleggingen av en rettsregel i tråd med EMD. Dommen fra den tyske domstolen bygget på en rettsregel som ikke var forenelig med konvensjonen i den aktuelle saken. Når utgangspunktet for subsumsjonen fra den tyske domstolen var feil, var det helle ikke rom for å gi staten en skjønnsmargin.

---

⁷⁰ Von Hannover (2004) § 53

⁷¹ Von Hannover (2004) § 75

⁷² Von Hannover (2004) § 72

⁷³ Von Hannover (2004) § 72

⁷⁴ Von Hannover (2004) § 60

4.2 Nilsen and Johnsen v. Norway (1999)

Det første som må vurderes er dommens relevans for oppgaven. Dommen omhandler ikke redaktørstyrte mediers rett til å gjøre inngrep i privatliv. Den omhandler i stedet individers rett til å fremme ytringer som fremstår ærekrenkende eller krenkende av omdømme til en eller flere personer eller grupper. I denne dommen var spørsmålet om inngrepet er vernet etter art 10(1), eller om det er ”*necessary in a democratic society*” å gjøre inngrep i retten til ytringsfrihet etter art 10(2).⁷⁵ Flere dommer fra nyere rettspraksis viser derimot at spørsmål om ærekrenkelser og krenkelser av omdømmet kan, i tråd med nyere rettspraksis, inngå i en mer helhetlig avveining av rettigheter etter både EMK art 8 og art 10.⁷⁶ Et eksempel er *Print Zeitungsverlag GmbH*, hvor et trykkeri ble anklaget for å spre ærekrenkende informasjon om to østeriske politikere. EMD fant at de aktuelle brevene som ble sendt til velgermassen ikke krenket politikernes privatliv, og ikke var i strid med ytringsfriheten. Det slås kort fast at en sak om ærekrenkelser vil ha relevans for spørsmålet om hvilken skjønnsmargin EMD tillegger nasjonale myndigheter i spørsmålet om inngrep i privatlivet.

Nilsen og Johnsen omhandlet en opphetet debatt om ulovlig politivold i Bergen. I korte trekk gikk leder i Norsk Politiforbund, Nilsen, og leder for Bergen Politilag, Johnsen, hardt ut mot lederen av et utvalg satt ned av justisdepartementet for å granske tilfeller av ulovlig politivold i byen. Utvalget ble ledet av Bratholm, professor i strafferett, og satt ned i kjølvannet av utgivelsen av en avhandling med navn ”*Volden og dens ofre. En empirisk undersøkelse*”. Avhandlingen, skrevet av en professor i sosiologi, hevdet å avdekke en rekke hendelser hvor politiet hadde anvendt ulovlig vold i tjenesten.

Utvalget til Bratholm nådde den konklusjon at selv et forsiktig estimat på tilfeller av politivold indikerte at slike hendelser hadde et alarmerende omfang. En tid senere ga Bratholm ut en bok som tok tak i den samme tematikken. Nilsen og Johnsen rykket begge ut i media med anklager om at Bratholm feilinformerte, at saken var bygget på løgner, og at han hadde skjulte motiver for publiseringen. Bratholm gikk til sak mot Nilsen og Johnsen, med krav om oppreisning for ærekrenkende utsagn. Høyesterett fant at flere av disse uttalelsene var ulovlig krenkelse av æren, og tilkjente Bratholm oppreisning på kr 25 000.

Den rettslige problemstillingen for EMD var om staten hadde krenket Johnsen og Nilsens rett til vern av ytringsfrihet, da de hadde funnet uttalelsene i media lovstridige, og tilkjent den andre part oppreisning. EMD erkjente Nilsen og Johnsen delvis medhold i deres krav.

For å drøfte hvilken skjønnsmargin norske myndigheter ble tillagt i saken, må man først vurdere om EMD sa seg enig med de rettsregler den nasjonale domstolen hadde lagt til grunn for spørsmålet. Som vist i *Von Hannover v. Germany (2004)*, er det lite rom for skjønnsmargin hvis det rettslige utgangspunktet ikke er i tråd med EMK-retten.

Det er krevende å skille mellom utlegging av rettsregler og subsumsjon i saken. Det fremstår i dommen som utgangspunktet for vurderingen til EMD er ”*whether [Johnsen og Nilsen] exceeded the limits of permissible criticism*”.⁷⁷ Hvorvidt de utsagn som ble klaget inn for

---

⁷⁵ Nilsen and Johnsen (1999) § 38

⁷⁶ Se for eksempel *Print Zeitungsverlag GmbH (2014)*, Roberts (2011), Ristmäki and Korvola (2013)

⁷⁷ Nilsen and Johnsen (1999) § 47

EMD var gikk ut over grensen for ærekrenkende utsagn, måtte vurdere ut fra ”*the interest of the protection of the reputation and rights of others.*”⁷⁸ EMD setter opp en terskel for hvilke utsagn som har vern av regler om ytringsfrihet i EMK art 10. EMD slår kort fast at denne terskelen også er ”*observed by the Supreme Court.*”⁷⁹ Utsagnet må tas til inntekt for at EMD oppfatter de rettsregler som subsumsjonen til den norske domstolen bygger på å være i tråd med EMK-retten. Et korrekt rettslig utgangspunkt åpner for at den nasjonale domstolen kan tilkjennes en skjønnsmargin i den konkrete rettsanvendelsen.

Det neste som må vurderes er hvilken skjønnsmargin nasjonale myndigheter ble tillagt i vurderingen av om inngrepet var ”*necessary in a democratic society.*” EMD gikk gjennom de ulike uttalelsene og tolket hvorvidt de lå under eller over terskelen for krenkende utsagn som er vernet av ytringsfriheten. EMD så seg enig med den nasjonale domstolen i at uttalelsen ”*until the contrary has been proved I would characterise this as a deliberate lie.*” tilsynelatende var en fremstilling av fakta uten faktagrunnlag. Det krenkende utsagnet var derfor ikke vernet av EMK art 10.⁸⁰ Dette taler for at EMD lyttet til den nasjonale domstolens subsumsjon, og avsto fra en intensiv prøving av saken.

EMD gikk videre inn og prøvde Høyesteretts vurdering av de andre uttalelsene i saken. I motsetning til den norske retten fant EMD at flere av uttalelsene til Nilsen og Johnsen var nært beslektet med subjektive personkarakteristikker, ikke grunnløse faktautsagn.⁸¹ De uttalelsene var (1.1) *uttalelsene var feilinformasjon mente å skade politiet*, (1.3) *Bratholm hadde skjulte motiver bak sine uttalelser* (1.4) *Bratholms undersøkelser var basert på lureri, og hans motiver var tvilsomme*, og (2.2) *undersøkelsene var fabrikkert av dilettanter med ønske om å skade bergenspolitiet*. I lys av den opphetede debatten, hvor politiet hadde blitt kalt ”feilinformanter” og ”despoter”, måtte subjektive personkarakteristikker til en viss grad tolereres.⁸² Nilsen og Johnsen ble gitt medhold i sin påstand om at disse uttalelsene var vernet av ytringsfriheten.

At EMD gikk inn og prøvde innholdet av hvert utsagn, var i tråd med tidligere rett.⁸³ I *Scwabe* uttalte EMD at ”*where the right to freedom of expression is at stake, there is no room for leaving to the national courts a margin of appreciation as to the assessment of the relevant statements, but that [EMD] will effect a full review of such assessments. Rightly so, for such control is indispensable, especially where freedom of public debate on political issues is at stake. Misconception of the notion of freedom of expression easily leads to misconstruction of relevant statements..*”⁸⁴

Spørsmålet om hvor stor skjønnsmargin staten skal tillegges, henger som nevnt tidligere i oppgaven nøye sammen med hvilken domstol som står nærmest til å foreta vurderingen. Den nasjonale domstolen står nærmere saken, og har som hovedregel en bedre forståelse av språk og kulturelt særpreg enn et knippe dommere i Strasbourg. Muntlige utsagn i en opphetet debatt i media er gjerne påvirket av kulturelle normer og språklige nyanser. Slike uttalelser kan være mer utfordrende å tolke innholdet av for utenlandske dommere, enn det er for den

---

⁷⁸ Nilsen and Johnsen (1999) § 47

⁷⁹ Nilsen and Johnsen (1999) § 47

⁸⁰ Nilsen and Johnsen (1999) § 49

⁸¹ Nilsen and Johnsen (1999) § 50

⁸² Nilsen and Johnsen (1999) § 52

⁸³ Se for eksempel Lingens (1986) og Oberschlick (1991)

⁸⁴ Schwabe (1992) Dommer Martens korrigerende votum avsnitt 2.

norske domstolen. Høyesterett var i denne saken bedre egnet til å foreta en kategorisering av om uttalelsene i saken ble fremstilt som faktautsagn eller personkarakteristikker. Når EMD valgte å prøve innholdet av utsagnene, taler dette for at staten ikke ble tillagt en skjønnsmargin.⁸⁵ Dommen illustrerer at EMD la til grunn en intensiv prøving av nasjonale myndigheter.

Det neste som må vurderes er hva som kan forklare en slik intensiv prøving fra EMDs side. En skjønnsmargin som den som ble lagt til grunn i *Nilsen og Johnsen* kan være påvirket av rettighetens karakter, og om saken lå i kjernen eller periferien av EMK art 10.

Helt generelt kan det slås fast at vern av ytringsfrihet er en sentral demokratisk rettighet. Det er bred europeisk enighet om å verne politiske debatter mot statlig sensur. Dette kan medføre en snever skjønnsmargin for spørsmål om ytringsfrihet. Saken ble klaget inn for sensur av ytringer i en offentlig debatt. Statlige inngrep som sensurerer ytringer i en politisk debatt om ulovlig vold fra statens maktapparat, ligger i kjernen av ytringsfriheten. Johnsen og Nilsen satt i sentrale ansvarsposisjoner, og den responsen de ytret i media var sentral i debatten. At saken gjaldt forhold av allmenn interesse og lå i kjernen av EMK art 10, er momenter som kunne trekke i retning av å gi staten en snever skjønnsmargin.

4.3 Bergens Tidende and Others v. Norway (2000)

Som en del av en lengre reportasjeserie om en plastisk klinikk i Bergen, publiserte avisen Bergens Tidende en reportasje om kvinner som var misfornøyd med behandlingen. Reportasjen ble fulgt opp med en ny artikkel som viste fargebilder av opererte kvinnebryst med stygge arrdannelser. Artikkelen opplyste at Helsedirektoratet ville iverksette en granskning av klinikkens praksis, og det ble antydning at klinikken kunne miste lisensen. Det ble senere publisert en artikkel hvor hovedfokus var pasienter som var tilfreds med klinikkens behandling.

Bergens Tidende ble stevnet for retten av Dr. R, som drev klinikken. Saken havnet i Høyesterett, som fant at aviser har full adgang til å fremheve de betenkelige sidene ved plastisk kirurgi. De hadde også rett til å benytte bilder hvor slike operasjoner hadde gått galt for å understreke sitt poeng. Aviser hadde rett til å påpeke kritikkverdige sider ved navngitte klinikker, og måtte gis et betydelig rom til å fremme subjektive meninger om slike steder. Grensen for ytringsfrihet ble satt ved direkte feilaktige faktiske opplysninger av negativ karakter. Utgangspunktet for tolkningen var det helhetlige inntrykk artiklene sett i sammenheng ville gjøre på den alminnelige leser.⁸⁶

Basert på denne regelen fant retten at artiklene beskyldte klinikken for ikke å utøve kirurgi på en forsvarlig måte. Denne beskyldningen la retten til grunn som uriktig. Direkte feilaktige faktiske opplysninger var ikke vernet av ytringsfriheten. Retten la også vekt på at artiklene var ubalansert i disfavør klinikken, og at språket i artiklene var unødvendig krast. Bergens Tidende ble dømt til å betale 2,7 millioner i erstatning or lidt økonomisk tap og 1,05 millioner i oppreisning for ikke økonomisk skade.

---

⁸⁵ Eggen (2002) s. 406

⁸⁶ Rt-1994-348 Røv

Bergens Tidende klaget saken inn for EMD med påstand om brudd på EMK art 10. Den rettslige problemstillingen var om pålegg om økonomisk erstatning krenket ytringsfriheten til Bergens Tidende. EMD fant at dommen fra Høyesterett ikke var ”*necessary*”, herunder at formålet med inngrepet ikke var proporsjonalt til størrelsen av inngrepet, og dermed utgjorde en krenkelse av EMK art 10.⁸⁷

Først må det vurderes om EMD sa seg enig med de rettsregler den nasjonale retten la til grunn for vurderingen. EMD la på samme måte som Høyesterett til grunn et sterkt vern av journalister som retter søkelys mot kritikkverdige forhold i samfunnet. Ytringenes vern var avhengig av at journalisten hadde publisert informasjonen i aktsom god tro, i tråd med presseetiske prinsipper.⁸⁸ Sagt på en annen måte vil faktautsagn uten grunnlag i fakta ikke nyte et betydelig vern under EMK art 10. EMD understreket at ”*the reasons relied on by the respondent State [var] relevant*”.⁸⁹ De rettsregler som ble lagt til grunn i Høyesterett ble oppfattet av EMD å være i tråd med EMK-retten.

EMD gikk likevel inn og vurderte innholdet av de påstått ærekrenkende artiklene. Domstolen fant at den delen av artiklene som omhandlet kvinners egen opplevelse av kirurgi som hadde gått galt, sammen med bilder av arrdannelser, ikke bar preg av å være ubalansert.⁹⁰ Kvinnenes kritikk ble ansett berettiget, og Bergens Tidende hadde gitt en korrekt gjengivelse av denne kritikken. Artiklene lest i sammenheng kunne ikke oppfattes av den alminnelige leser som Bergens Tidende beskyldte klinikken for å utøve kirurgi på en uforsvarlig måte.⁹¹ Reportasjene sett under ett var verken overdrevet, villedende eller ubalanserte.⁹² EMD la til grunn et annet innhold av artiklene enn det som ble lagt til grunn i nasjonale domstoler.

Det er verdt å merke seg de utfordringer EMD står ovenfor ved tolkning av innholdet av artikler i en norsk avis. Som nevnt i *Nilsen og Johnsen* har den norske domstolen i utgangspunktet et bedre språklig og kulturelt utgangspunkt for å fastslå hvor ærekrenkende innholdet av en norsk artikkel er. Artiklene var i tillegg opprinnelig skrevet på norsk, mens EMD må anvende en engelsk oversettelse. Når EMD, på tross av et svakere utgangspunkt, valgte å foreta en egen vurdering av saken, fremstår dette som en svært intensiv prøving av saken. Den nasjonale domstolen ble ikke tillagt noen skjønnsmargin i saken.

Også i denne dommen la EMD stor vekt på at forholdet var av allmenn interesse, og ikke privat sak mellom kirurg og pasient.⁹³ Dette kan begrunnes med at avisen, i sin rolle som ”*public watchdog*”, rapporterer om ”*serious issues affecting the public interest*”.⁹⁴ EMD understreket at journalisters rett til å rette søkelys mot og avdekke kritikkverdige forhold i samfunnet har et sterkt konvensjonsvern. Sakens interesse for den offentlige debatt var et viktig moment i avveiningen av hvilken skjønnsmargin som skulle ligge til staten i saken.

Det kan også stilles spørsmål ved sanksjonenes betydning for den snevre skjønnsmarginen. EMD oppstiller ikke eksplisitt denne variabelen som et grunnlag for den snevre

---

⁸⁷ Bergens Tidende (2000) § 60

⁸⁸ Bergens Tidende (2000) § 53

⁸⁹ Bergens Tidende (2000) § 60

⁹⁰ Bergens Tidende (2000) § 57

⁹¹ Bergens Tidende (2000) § 56

⁹² Bergens Tidende (2000) §§ 56 og 57

⁹³ Bergens Tidende (2000) § 51

⁹⁴ Bergens Tidende (2000) § 51

skjønnsmarginen. Isolert sett er 2,7 millioner i erstatning or lidt økonomisk tap og 1,05 millioner i oppreisning for ikke økonomisk skade et betydelig erstatningskrav. EMD uttaler i dommen at ”*[i]ts function is rather to determine whether [...] the measures applied by the Supreme Court, including the substantial amount of damages, were proportional to the legitimate aim*”.⁹⁵ Når erstatningskravet er svært høyt, skal det mer til for at inngrepet i ytringsfriheten er proporsjonalt med inngrepets formål. Sanksjonenes omfang talte her for en intensiv prøving av saken.

---

⁹⁵ Bergens Tidende (2000) § 55

5 ”Strong reasons” som tolkningsprinsipp for statens skjønnsmargin

EMD avsa i 2012 to dommer om redaktørstyrte mediers rett til inngrep i privatlivet, *Von Hannover (no. 2)* og *Axel Springer*. Dommene ble avsagt samme dag, og tok sikte på nærmest å fastlegge de overordnede prinsipper for overprøving av nasjonale domstoler i saker der ytringsfrihet og personvern skal avveies. Begge dommene ble behandlet i storkammer, og kan være nyttige for å fastlegge EMDs syn på statens skjønnsmargin i slike spørsmål.

5.1 Von Hannover v. Germany (no. 2)

Saken gjaldt en påstått krenkelse av retten til privatliv til den samme Caroline Von Hannover som ble drøftet i *Von Hannover (nr. 1)*. I den første dommen påviste EMD krenkelse. I etterkant av dommen gikk prinsessen og hennes mann til sak mot tysk presse, i et forsøk på å hindre videre publisering av tre bilder som var både tatt og publisert uten hennes samtykke.

Det første bildet viste prinsessen og hennes far på skiferie i St. Moritz. Tema for artikkelen var hennes syke far, Fyrst Rainier den Tredje av Monaco, og hans helseplager. Den tyske domstolen fant at fyrst Rainier var en offentlig person, og at hans helse var av allmenn interesse. Bildet måtte sees i sammenheng med artikkelen. Artikkelen under et satt søkelys på et ”*event in contemporary society*”. Den tyske domstolen fant at den første *Von Hannover*-dommen ikke hindrer media fra å publisere “*a report contributing to a debate about questions of interest to the public could be illustrated by photos showing a scene from the daily life of a political or public figure*”.⁹⁶ Medias rett til å publisere bildet var vernet av ytringsfriheten.

Det andre bildet viste prinsessen og hennes mann spaserende i St. Mortiz. Fokus for artikkelen var at familien var gjenforent i skibyen, og at de koste seg i snøen. Artikkelen inneholdt også bilder av andre medlemmer av Monaco-slekten. Det tredje bildet viste prinsessen sittende i en stolheis på i samme Zürs am Arlberg. Tema for den artikkelen var et årlig rosettbull med mange prominente gjester, hvor prinsessen skulle gjøre en offentlig opptreden.

Tysk domstol, i lys av den første *Von Hannover*-saken, fant at de to siste bildene ikke var av offentlig interesse, men heller bar karakter av å ha et underholdningsformål. Prinsessen fikk medhold i sitt krav på å forby videre publisering av bildene tilhørende de to siste artiklene.

Von Hannover klaget den tyske staten inn for EMD. Von Hannover hevdet at tysk rett, gjennom å tillate publiseringen av det første bildet av henne selv og Fyrst Rainier den Tredje, krenket hennes rett til privatliv etter EMK art 8. Den rettslige problemstillingen EMD måtte ta

---

⁹⁶ Von Hannover (no.2) (2012) § 53

stilling til var om den tyske domstolens slutning om å tillate videre publisering av det første bildet var forenelig med vernet av privatliv i EMK art 8, eller om tyske domstoler burde ha lagt ned forbud mot bruken for å sikre et tilstrekkelig effektivt vern av privatlivet.

EMD sa seg enig med konvensjonsreglene tysk rett hadde lagt til grunn for vurderingen, nemlig at det skal mer til før ytringer av interesse for den offentlige debatt ikke er vernet av ytringsfriheten. EMD la til grunn i dommen at den tyske domstolen hadde utledet rettsregler i tråd med konvensjonen, og derfor bygget subsumsjonen på korrekt rettsgrunnlag.

5.1.1 Generelt om “*strong reasons*”

Dommen nevner et vilkår for prøving av om et inngrep fra nasjonale myndigheter er “*necessary*”. I dommen uttalte EMD at “*Where the balancing exercise between those two rights has been undertaken by the national authorities in conformity with the criteria laid down in the Court’s case-law, the Court would require strong reasons to substitute its view for that of the domestic courts*”.⁹⁷ Prinsippet om “*strong reasons*” ble etablert i tidligere rettspraksis, men ble her for første gang tatt inn i en storkammerdom.⁹⁸

Ved å knesette vilkåret “*strong reasons*” satt EMD en terskel for deres prøving av nasjonale myndigheters anvendelse av korrekte og rettsregler på sakens faktum. Vilkåret, lest i sammenheng med resten av sitatet, påvirker ikke EMDs rett til å gripe inn hvis saken på nasjonale plan ikke bygger på rettsregler som er forenelig med konvensjonen.

Innholdet av vilkåret er litt uklart. Man kan tenke seg et scenario hvor nasjonale myndigheter har lagt til grunn et korrekt rettslig utgangspunkt for vurderingen, men at anvendelsen på faktum indikerer at nasjonale myndigheter ikke har forstått innholdet av de reglene de selv har funnet frem til. Hvis alle moment i en vurdering peker i samme retning, men nasjonale myndigheter har vurdert saken slik at den får motsatt utfall, kan man tenke seg at EMD setter seg i nasjonale domstolens sted og foretar sin egen uavhengige subsumsjon.

Streng sanksjoner vil kunne gi EMD “*strong reasons*” til å gjøre inngrep i saken. Man kan tenke seg en situasjon hvor nasjonale myndigheter gjør et inngrep i ytringsfriheten, på bakgrunn av riktige rettsregler og etter en fornuftig balansering av relevante hensyn. Hvis sanksjonsnivå ikke reflekterer formålet med inngrepet, for eksempel som i *Cumpana og Mazare*, kan dette tilsi at det foreligger *strong reasons* for å gjøre inngrep.⁹⁹

Selv om grensene for hva som ligger i “*strong reasons*” er noe uklart, kan man hvert fall slå fast at vilkåret er en sikkerhetsventil for EMD til å gripe inn i saker hvor nasjonale myndigheter ikke har nådd frem til en forsvarlig domsslutning, selv om de har lagt til grunn riktige rettsregler.

5.1.2 Hvordan prinsippet om “*strong reasons*” ble brukt i dommen

⁹⁷ Von Hannover (no. 2) (2012) § 107

⁹⁸ Se for eksempel Palomo Sánchez and Others (2011) § 57, MGN Limited (2011) §§ 150, 155

⁹⁹ Cumpana og Mazare (2004)

I *Von Hannover (no. 2)* slo EMD fast at den tyske domstolen hadde foretatt en forsvarlig balansering av relevante vurderingsmoment i saken. Det forelå ikke ”*strong reasons*” for EMD til å foreta en intensiv overprøving av domsslutningen. Den tyske domstolens konklusjon innenfor den statlige skjønnsmargin.

Dommen illustrerer statens skjønnsmargin på området på en god måte, i tråd med tidligere rettspraksis. Når nasjonale myndigheter har lagt til grunn riktige rettsregler for vurderingen, i tråd med EMK-retten, samt foretar en forsvarlig balansering av relevante hensyn utleder fra rettspraksis fra EMD, ligger domsslutningen i alle tilfeller innenfor statens skjønnsmargin. I slike saker ligger det ikke til EMD å gå inn og overprøve dommen, selv om de er uenig i resultatet. Det ligger til nasjonale myndigheter selv å vurdere om inngrepet var ”*necessary in a democratic society*”.

Dommen kan også belyse innholdet av vilkåret ”*strong reasons*”. Hvorvidt det foreligger ”*strong reasons*”, må sees i sammenheng med de ulike variablene for fastsettelse av statens skjønnsmargin. For det første må rettighetens karakter vurderes, samt hvor langt fra kjernen av de ytringer EMK art 10 tar sikte på. Den tyske domstolen og EMD var enige i det rettslige utgangspunktet, nemlig at det skulle mye til å gjøre inngrep mot ytringer av offentlig interesse. Tysk rett fant også at Rainier den Tredje var en offentlig person, og at hans helsetilstand var av offentlig interesse. Det må likevel legges til grunn at presseoppslag om kongeliges skiferie, nok ikke ligger i kjernen av de politiske ytringer EMK tar sikte på å verne mot inngrep. Når tysk domstol vurderer hvor vidt slike bilder skal tillates, må vurderingen sees i lys av at saken ikke gjaldt kjernen av rettigheter vernet av art 10, men i stedet et mer perifert rettsområde. På samme måte vil et par bilder tatt i all offentlighet, som på ingen måte fornædret de som ble avbildet, ikke ligge i kjernen av privatlivet. At ytringene ikke lå i kjernen av ytringsfriheten, og bildene ikke fremsto som krenkende, taler for at EMD korrekt la til grunn en vid skjønnsmargin.

I denne saken fikk mediehuset medhold i at de kunne publisere det bildet som senere ble klaget inn for EMD. Det forelå derfor ingen sanksjon. Sanksjonsnivå ga da heller ikke EMD ”*strong reasons*” for å foreta en intensiv prøving av saken.

5.2 Axel Springer v. Germany

Saken gjaldt en artikkel mediehuset Axel Springer publiserte i tidsskriftet *Bild*. Artikkelen omhandlet besittelse av kokain og påfølgende arrestasjon av en tysk skuespiller, mest kjent fra rollen som ikonisk politietterforsker fra tysk TV. Saken var blåst opp på fremsiden av tidsskriftet, med fullt navn og bilde på den arresterte. Det var i tillegg viet flere sider til saken inne i bladet, med bilder og en beskrivelse av arrestasjonen, og politiets siktelse.

En journalist i Axel Springer hadde fått kjennskap til siktelsen gjennom intervju av politiet på Oktoberfest i München, hvor pågripelsen fant sted. Journalisten hadde også kontaktet presseansvarlig politijurist ved München regionale domstol, og hadde på denne måten fått kjennskap til taushetsbelagt informasjon om siktelsen. Omtrent ett år etter hendelsen fulgte *Bild* opp med en artikkel om at skuespilleren hadde blitt dømt for forholdet.

Skuespilleren gikk til sak mot Axel Springer med krav om å forby all videre publisering om straffesaken. I nasjonale domstoler fikk han medhold i at Axel Springer ikke hadde rett til å omtale straffesaken med fullt navn og bilde.

Den tyske domstolen la til grunn at å navngi en mistenkt i straffesak som hovedregel var et betydelig inngrep i privatlivet.¹⁰⁰ En slik artikkel kunne gjøre det vanskelig for skuespilleren å sikre fremtidig arbeid.

På rettsregelnivået la tysk rett til grunn at lovligheten av en publisasjon av navn og bilde til en person siktet for en forbrytelse, måtte i lys av *Von Hannover (no. 1)* vurderes ut i fra sakens bidrag til den offentlige debatt.¹⁰¹ Det ble her skilt mellom straffesakens bidrag til den offentlige debatt, og den interesse skuespillerens privatliv hadde for den alminnelige interesse. Selv om saken gjaldt en straffesak, var straffebruddets art så lite alvorlig at saken ikke hadde særlig offentlig interesse.¹⁰² At den mistenkte personen var en kjent skuespiller, og ironisk nok mest kjent i rollen som politietterforsker, var ikke i seg selv av offentlig interesse. Domstolen fant at når det interessante med saken var koblingen mellom forbrytelsen og skuespilleren, ikke forbrytelsen i seg selv, var artikkelen en krenkelse av privatlivet.¹⁰³ Saken var ikke av offentlig interesse, og publiseringen med fullt navn og bilde var en krenkelse av privatlivet. Axel Springer ble i den tyske domstolen dømt til å betale EURO 1000 i oppreisning, samt dekke motpartens saksomkostninger på omtrent EURO 815 000.

Redaktøren i Axel Springer klaget saken inn for EMD. Det rettslige spørsmålet domstolen måtte ta stilling til var om dom for publisasjon av arrestasjonen med fullt navn og bile var en krenkelse av retten til ytringsfrihet etter EMK art 10. EMD fant at mediehusets rett til å omtale arrestasjon var vernet av konvensjonen. Den tyske stat ble dømt for brudd på ytringsfriheten.

EMD var enig i den tyske domstolens hovedregel om at lovligheten av en publisasjon av navn og bilde til en person siktet for en forbrytelse måtte vurderes ut i fra sakens bidrag til den offentlige debatt. EMD la derimot til også til grunn at omtalen av en arrestasjon og en påfølgende straffesak som hovedregel alltid har offentlig interesse.¹⁰⁴ EMD var derfor tilsynelatende uenig med innholder av de rettsregler som tysk rett hadde lagt til grunn for vurderingen. At saken ble blåst opp fordi den mistenkte var skuespiller, ble ikke vektlagt. Skuespilleren hadde med viten og vilje oppsøker medias søkelys, og måtte ha en rimeligere forventning om et lavere vern av privatlivet enn private personer.¹⁰⁵ EMD fokuserte også på den saksøkte parts kildebruk. Axel Springer hadde brukt pålitelige og presise kilder, i tråd med god presseetikk.¹⁰⁶

I *Axel Springer* fant EMD at den tyske domstolen ikke hadde lagt til grunn en treffende konvensjonsrettslig regel, som utgangspunkt for sin vurdering. I tråd med *Von Hannover nr. 1* kunne staten ikke tillegges en skjønnsmargin hvis subsumsjonen bygger på feil rettsregler. Etersom uenigheten mellom domstolene befant seg på rettsregel-nivå, kom prinsippet om ”strong reasons” ikke til anvendelse i denne saken. Den tyske staten ble i saken ikke tillagt

---

¹⁰⁰ Axel Springer (2012) § 31

¹⁰¹ Von Hannover (2004)

¹⁰² Axel Springer (2012) § 33

¹⁰³ Axel Springer (2012) § 34

¹⁰⁴ Axel Springer (2012) § 96

¹⁰⁵ Axel Springer (2012) § 101

¹⁰⁶ Axel Springer (2012) § 107

noen skjønnsmargin.

Dommen er en dissensdom. Et mindretall av 4 dommere var tilsynelatende uenig med flertallet i at den tyske domstolen hadde lagt til grunn feil rettsregler. Det synes som mindretallet var uenig med den skillelinjen flertallet hadde trukket mellom rettsregelnivå og subsumsjonsnivå. Når den tyske domstolen vurderer saken med utgangspunkt i at arrestasjoner ikke nødvendigvis ikke alltid er offentlige, slik som flertallet kategorisk knesetter som regel, var uenighet ikke på regelnivået i saken. Dette var i stedet en del av den tyske domstolens konkrete anvendelse av rettsreglene på faktum i saken. Begge domstolene var enige om rettsregelen, nemlig det skal mye til å forby ytringer som er av offentlig interesse. Når domstolene var enige i det rettslige utgangspunktet, var det ikke opp til EMD å ”assume the role of the competent national courts in determining the merits of the case”.¹⁰⁷

Mindretallet la videre til grunn at den tyske domstolen hadde ”duly balanced the conflicting rights and have taken into account the relevant criteria established in our case-law without any manifest error or omission of any important factor”.¹⁰⁸ Mindretallet la altså til grunn både at den tyske domstolen har utledet et korrekt rettslig utgangspunkt, samt foretatt en grundig drøftelse av de relevante vilkår. Når domstolen hadde foretatt en grundig drøftelse av relevante vilkår, forelå det ikke ”strong reasons” for domstolen til å overprøve resultatet av dommen. Mindretallet bygget aktivt på *Von Hannover* (no. 2), som ble avsagt tidligere samme dag. Mindretallet hevdet at den tyske domstolens inngrep i ytringsfriheten til Axel Springer lå innenfor skjønnsmarginen av ”necessary”-vurderingen.

Mindretallets votum illustrerer den vanskelige grensedragningen mellom rettsregelnivå og subsumsjonsnivå. Hvorvidt EMD valgte rett i ikke å tillegge den tyske domstolen noen skjønnsmargin, slik flertallet hevdet, kan vurderes ut i fra hvilken domstol som sto nærmest til å avklare uenigheten mellom dem.

At en arrestasjon på offentlig sted og en straffesak alltid er av offentlig interesse fremstår som en abstrakt regel som kan utledes av tidligere rettspraksis fra EMD. Tyske domstoler drar ikke nytte av å stå nærmere hendelsesforløpet kulturelt og språklig, når de skal finne frem til konvensjonskonforme regler. Det virker i stedet mer naturlig at EMD avklarer dette feilresonnementet fra tyske domstoler. At den tyske domstolen hadde lagt til grunn feil konvensjonsregler som utgangspunkt for sin vurdering, taler for at flertallet helt korrekt foretok en intensiv prøving av saken. Det var ikke rom for å tillegge staten en skjønnsmargin.

---

¹⁰⁷ Axel Springer (2012) Dommer Lopez Guerras dissens

¹⁰⁸ Axel Springer (2012) Dommer Lopez Guerras dissens

6 En vurdering av om EMD i *Lillo-Stenberg* legger til grunn en utvidet statlig skjønnsmargin

Sakens faktum var at ukebladet *Se&Hør* publiserte bilder av bryllupet til det norske kjendisparet Lillo-Stenberg og Andrine Sæther uten deres samtykke. Bildene var tatt med telelinse på flere hundre meters avstand, på det populære hyttestedet Tjøme i Vestfold. Bildene viste bruden og seks brudepiker som ankom bryllupet i robåt, akkompagnert av et mannskor. Bildene ble publisert uten parets samtykke.

I kjølvannet av publiseringen gikk paret til sak mot ukebladet, med krav om oppreisningserstatning for krenkelse av privatlivet. Den rettslige problemstillingen var om bildene krenket parets rett til privatliv, eller om bildene måtte tillates i lys av ytringsfrihet. Høyesterett fant at ukebladet hadde rett til å publisere bryllupsbildene.¹⁰⁹ *Se&Hør* ble dermed frikjent i den nasjonale domstolen. Høyesterettsavgjørelsen hadde 3 mot 2 dissens.

Saken ble klaget inn for EMD. Den rettslige problemstillingen var om nasjonale myndigheter hadde krenket retten til privatliv ved å tillate publiseringen av bryllupsbildene. Heller ikke i EMD fikk paret medhold.

I likhet med *Von Hannover nr. 2* la EMD til grunn at den nasjonale domstolen hadde bygget vurderingen på korrekte rettsregler. EMD presiserte videre at den nasjonale domstolen hadde balansert de relevante hensyn i tråd med EMK-retten, og at det ikke forelå ”*strong reasons*” for å foreta en intensiv prøving av saken. Domsslutningen lå innenfor statens skjønnsmargin.

6.1 EMDs tolkning av statens skjønnsmargin

EMD uttaler i dommen at ”[b]oth the majority and the minority of the Norwegian Supreme Court carefully balanced the right of freedom of expression with the right to respect for private life, and explicitly took into account the criteria set out in the Court’s case-law which existed at relevant time”.¹¹⁰

Uttalelsen bærer preg av å være et obiter dictum, ettersom EMD ikke var avhengig av å ta stilling til mindretallets votum for å avgjøre saken. Et Obiter er en juridisk vurdering om noe som ikke går igjen i domsslutningen. Som et generelt metodisk utgangspunkt skal man være mer tilbakeholden med å knytte stor vekt til obiter dictum. Dette må likevel vurderes konkret i hver sak.

Spørsmålet er om man kan hevde at EMD har sviktet sin rolle som rettsavklarer når de hevder at både mindretallet og flertallet ligger innenfor statens skjønnsmargin. En annen måte å stille

¹⁰⁹ Rt-2008-1089 Bryllupsbilder (54)

¹¹⁰ Lillo-Stenberg and Sæther (2014) § 54

spørsmålet på er om flertallet og mindretallet i Høyesterett la til grunn to ulike rettsregler som grunnlag for deres tolkning, og EMD godtok begge. EMD utvidet i så fall grensene for prinsippet, ved å godta at flertallet og mindretallet la til grunn ulike forståelser av konvensjonsreglene.

Først må det vurderes om flertallet og mindretallet la til grunn to ulike regler om bruk av skjult kamera. Det er ofte ikke helt lett å måle nøyaktig hvor utlegging av rettsregel stopper, og hvor bruk av rettsregler på faktum for å avgjøre saken begynner. Spørsmålet om bruk av telelinse alene eller i kombinasjon med andre inngrep utgjør en krenkelse av privatlivet, er et spørsmål som sorteres under vurderingsmomentet ”[m]ethod of obtaining the information and its veracity”.¹¹¹ Det er EMD sin oppgave å avklare relevante rettsregler knyttet til kildebruk og presseetikk. Det er den nasjonale domstolens oppgave å anvende disse rettsreglene på en korrekt måte.

Flertallet hevdet at det ikke kunne tale mot journalistene å bruke telelinse på 2-300 meters avstand fra bryllupet.¹¹² Selv om Høyesterett tok utgangspunkt i den konkrete saken, må en slik uttalelse bygge på et rettslig utgangspunkt om at bruk av telelinse og skjult kamera måtte kunne tillates i en slik sammenheng. Mindretallet la på sin side til grunn at bruk av skjult kamera ”taler i de ankedes parters disfavør”.¹¹³ Mindretallet bygger tilsynelatende på en mer kategorisk regel om at skjult kamera er ulovlig i en slik sammenheng.

Som vist gjennom analyse av en rekke dommer i oppgaven, henger statens skjønnsmargin nøye sammen med hvilken rettsinstans som står nærmest til å avgjøre spørsmålet. Nasjonale myndigheter har behandlet faktum grundig i tre rettsinstanser. Dette taler for at nasjonale myndigheter er vel så godt egnet som EMD til å avgjøre om bruken av telelinse kvalifiserer som skjult kamera i den gitte situasjonen. Dette er også et spørsmål om koblingen av faktum opp mot relevante rettsregler. Men flertallet og mindretallet er også uenig i den mer abstrakte regelen om lovligheten av bruk av skjult kamera. Flertallet og mindretallet utleder også to motstående regler. Her er EMD bedre stilt til å presisere innholdet av konvensjonsregler. Når EMD ikke presiserer innholdet av rettsreglen, men i stedet godtar både flertallet og mindretallets votum, taler det for at EMD har godtatt utlegging av to forskjellige rettsregler.

Det må også vurderes om Høyesteretts flertall og mindretall la til grunn to ulike regler vurderingen av hva som er et offentlig sted. Både flertallet og mindretallet la til grunn samme faktum, nemlig at den delen av bryllupet det ble tatt bilder av, foregikk i allment tilgjengelig utmark.

Flertallet fant at seremonien ble holdt på et allment tilgjengelig sted, og dermed et offentlig sted.¹¹⁴ I dommen ble dette argumentet tatt til inntekt for at bildene ikke krenket privatlivet. En slik regel er i strid med *Von Hannover (no. 1)*, hvor EMD fant at en regel som knyttet retten til privatliv til sted ikke var i tråd med konvensjonen. I *Von Hannover (no. 2)* ble alle tre bildene som var oppe til vurdering i den tyske domstolen tatt på offentlig sted. Selv om lovligheten av to av bildene aldri ble prøvet i EMD, brukte EMD sensur av de to andre bildene som argument for at det siste bilde ikke var i strid med konvensjonen.¹¹⁵ EMD var

---

¹¹¹ Axel Springer (2012) § 93

¹¹² Rt-2008-1089 (52)

¹¹³ Rt-2008-1089 (69)

¹¹⁴ Rt-2008-1089 (51)

¹¹⁵ Von Hannover (no. 2) (2012) § 118

tilsynelatende enig med den tyske domstolens konklusjon om at to av bildene krenket privatlivet. Dommen illustrerer at om bildene ble tatt på et offentlig sted, ikke er et argument for at bildene ikke krenker privatlivet, i tråd med den regel som ble lagt til grunn i *Von Hannover (no. 1)*. Flertallet i Høyesterett la her til grunn en regel som var i strid med tidligere rettspraksis fra EMD.

Mindretallet var for det første uenig i at den avbildete delen av seremonien skjedde på et offentlig område.¹¹⁶ At bildene var tatt på offentlig sted, var i alle tilfeller ikke argument for at publiseringen ikke krenket konvensjonen. Mindretallet la til grunn en korrekt tolkning av den rettsregel som ble knesatt i *Von Hannover (no. 1)*, og senere opprettholdt i *Von Hannover (no. 2)*.

Fastsettelsen av regel om offentlig sted som vurderingsmoment i saken, er et spørsmål om fastlegging av abstrakte rettsregler. I likhet med spørsmålet om skjult kamera, står EMD nærmest til å avgjøre et slikt spørsmål. Også her godtok EMD at flertallet og mindretallet bygde sin subsumsjon på to motstridende konvensjonsregler.

6.1.1 Konklusjon

EMD godtok i *Lillo-Stenberg* to ulike vota, som bygde på motstridende tolkninger av konvensjonen. Ved å godta både flertallet og mindretallets argumentasjon, signaliserer EMD at fastleggingen av rettsregler er noe som ligger til enkeltstatene. En slik tolkning av skjønnsmarginlæren har ingen av de tidligere dommene inntatt i denne oppgaven vist spor av. I *Lillo-Stenberg* ivaretar ikke EMD sin rolle som rettsavklarende domstol.

Det er likevel grunn til å spørre seg om *Lillo-Stenberg* signaliserer en utvidelse av statens skjønnsmargin, til også å inkludere utlegging av rettsregler. Spekulasjonen bygger på en relativt vag og kortfattet uttalelse om at både flertallet og mindretallet ligger innenfor statens skjønnsmargin. Hvis EMD hadde ønsket å utvide område for statens skjønnsmargin, er det grunn til å tro at ville ha blitt viet mer plass i dommen, i stedet for å ta inn en så sentral utvidelse i et obiter dictum.

En forklaring på uttalelsen kan ligge i den betydelige vekselvirkningen mellom rettsregelnivå og subsumsjonsnivå. Denne oppgaven har vist at det er svært utfordrende å trekke et skarpt skille mellom disse nivåene. I *Axel Springer* ble det også påvist at flertallet og mindretallet var uenig i grensdragningen mellom nivåene. Mer sannsynlig er det at EMD har oppfattet spørsmålet om offentlig sted og skjult kamera som et spørsmål om anvendelsen av rettsregler på faktum, og at det ikke var EMDs hensikt å tillegge domstolen en skjønnsmargin på rettsregelnivået. Hvis EMD fant at nødvendigheten av inngrepet ble vurdert ut i fra korrekte rettsregler, samt at relevante vurderingsmoment ble forsvarlig balansert, ville EMDs konklusjon om at det ikke forelå ”*strong reasons*” for å overprøve den nasjonale domstolen være et forsøk på å være i tråd med *Von Hannover (no. 2)* og *Axel Springer*.

Ukebladet ble frikjent i den nasjonale domstolen, og det ble derfor ikke krevd noen form for sanksjoner som kunne aktualisert ”*strong reasons*”-vurderingen. Sist men ikke minst omhandlet en sak om bilder fra et kjendisbryllup i periferien av saker EMK art 10 tar sikte på å verne. Det forelå ikke ”*strong reasons*” for intensivt å prøve saken. EMD kunne overlate en

---

¹¹⁶ Rt-2008-1089 (62)

betydelig skjønnsmargin til staten, uten at dette svekker vernet av frie ytringer i en demokratisk stat.

Å tillegge nasjonale myndigheter en skjønnsmargin til selv å fastsette rettsregler i tråd med konvensjonen, ville gjort at EMD svekket sin rolle som rettsavklarende domstol. Sett i sammenheng med den vage uttalelsen fra EMD sin side, samt den uklare grensesettingen mellom regelnivå og subsumsjonsnivå, må det konkluderes med at *Lillo-Stenberg* ikke representerer en bevisst utvidelse av statens skjønnsmargin. Dommen er i stedet et forsøk på å være i tråd med regelen om ”*strong reasons*” knesatt både i *Von Hannover (nr. 2)* og *Axel Springer*.

7 Avsluttende bemerkninger

Oppgaven setter søkelys på statens skjønnsmargin, og hvilken skjønnsmargin som blir tillagt staten i saker om redaktørstyrte mediers inngrep i privatlivet. Oppgaven har pekt på en utvikling i retning av en utvidelse av statens skjønnsmargin, fra eldre rettspraksis og frem til storkammeravgjørelsene *Axel Springer* og *Von Hannover (no. 2)*. I både *Nilsen og Johnsen* og *Bergens Tidende* hadde Høyesterett lagt til grunn korrekt rettslig utgangspunkt. I tillegg sto den norske domstolen i best posisjon til å tolke innholdet av de påstått krenkende utsagn. Ved likevel å foreta en intensiv prøving av innholdet av utsagnene, viste EMD at de ikke tilkjente den nasjonale domstolen noen form for skjønnsmargin.

Fra en så snever skjønnsmargin som den som ble tillagt staten i eldre rettspraksis, er det et langt steg til vilkåret om at det må foreligge ”*strong reasons*” for at EMD kan overprøve resultatet av en dom, hvis dommen bygger på konvensjonskonforme rettsregler, og de aktuelle vurderingsmoment er balansert på en forsvarlig måte. *Von Hannover (no.2)* viser hvordan EMD avstår fra å prøve selve subsumsjonen, i tråd med denne regelen. *Von Hannover (no.2)* viser en betydelig rettsutvikling.

Oppgaven har også vist hvordan de variabler som ligger bak hvilken skjønnsmargin EMD legger til grunn i den enkelte sak, kan virke inn på ”*strong reasons*”-vurderingen. Statens skjønnsmargin kan særlig påvirkes av hvor nært kjernen av ytringsfriheten de påstått krenkende ytringene ligger. Det kan også foreligge ”*strong reasons*” for å foreta en intensiv prøving av et inngrep hvis sanksjonsnivået i dommen er uforholdsmessig høyt.

Oppgaven viser også i hvordan EMD i *Lillo-Stenberg* utvider statens skjønnsmargin til også å inkludere utlegging av konvensjonsregler. Oppgaven tar til orde for at dette ikke er en bevisst utvidelse av prinsippet fra EMDs side. En utvidelse av statens skjønnsmargin, til å inkludere utlegging av rettsregler, vil stride mot EMDs rettsavklarende rolle. EMD reduserer da sitt mandat til kun å vurdere om nasjonale myndigheter har inkludert de mest sentrale rettsreglene, uten å avklare innholdet av dem. Dette kan skape svært ulike tilnærminger i de ulike medlemsstatene, om hvordan saker om redaktørstyrte medier rett til inngrep i privatlivet. En mer fornuftig rettsutvikling for saker som ikke ligger i kjernen av ytringsfriheten, er nok heller at EMD tillater en betydelig skjønnsmargin i subsumsjonen, gitt at det ikke foreligger ”*strong reasons*” for å foreta inngrep. *Von Hannover (nr. 2)* er et godt eksempel på en slik bruk av statens skjønnsmargin. Rettsutviklingen er i tråd med hensynet til effektiv saksbehandling, tilgjengelighet og transparens, og ivaretar dermed de hensyn som fremheves i Brighton-deklarasjonen og Tilleggsprotokoll nr. 15. En utvidelse av statens skjønnsmargin er et viktig steg på veien for å takle det enorme restanseproblemet til EMD.

Litteraturliste

- Aall, Jørgen, Rettsstat og menneskerettigheter, 3. utg, 2004
- Arai-Takahashi, Yutaka, The Strasbourg Court's Variable Geometry – Theoretical analysis of the Margin of Appreciation, 2013
- Borvik, Bjørnar, Personvern og Ytringsfridom, 2011
- Eggen, Kyrre, Ytringsfrihet, 2002
- Emberland, Marius, Effektivisering av subsidiaritet i EMK LoR nr. 8, 2013
- Grunnlovsforslag 33 (2011-2012) Dok:nr 12:33
- High level conference on the future of the European Court of Human Rights, Brighton Conference, 19.4.2012
- Hovlid, Ellen Lexerød, Vern av privatlivets fred, 2014
- Innst. S. nr. 172 (1993-94)
- MacDonald, R. St. J. The Margin of Appreciation, i: The European System for the Protection of Human Rights, 1993
- Mahoney, Paul. The Doctrine of the Margin of Appreciation under the European Convention on Human Rights: Its Legitimacy in Theory and Application in Practice. I: Human Rights Law Journal nr. 19, 1998
- Mirmotahari, Amir, EMK og Mellomprivate Konflikter, 2007
- NOU 1993: 18 Lovgivning om menneskerettigheter
- Ostrovsky, How the Margin of Appreciation Doctrine Preserves Core Human Rights within Cultural Diversity and Legitimises International Human Rights Tribunals, Hanse Law Review, Vol. 1 No. 1, 2005
- Skoghøy, Jens Edvin A. Nasjonal skjønnsmargin etter EMK, LoR-2011-189
- Sørensen, Christian Børge, Læren om statens skjønnsmargin etter EMK og betydningen for norsk domstolskontroll med forvaltningen, 2004
- Tande, Knut Martin – Individuelle Valg og Vurderinger i Rettsanvendelsesprosessen, JV-nr.1-2011
- Tilleggsprotokoll nr 15 til EMK, 2012
- Tomlinson, Hugh, Privacy and Defamation, Strasbourg blurs the boundaries, Inform's Blog, 2014
- Van Djik P. og GJ.H van Hoof, Theory and Practice of the European Convention on Human Rights (1998)

Yourow, Howard Charles, *The Margin of Appreciation in the Dynamics of European Human Rights Jurisprudence*, 1996

Domsregister EMD

Axel Springer v. Germany (2012) 39954/08
Bergens Tidende and others v. Norway (2000) 26132/95
Buck v. Germany (2005) 41604/98
Cumpana and Mazare v. Romania (2004) 33348/96
GmbH v. Austria (no.2) (2009) 21277/05
Hachette Filipacci Associès (ICI PARIS) v. France (2009) 12268/03
Handyside v. United Kingdom (1976) 5493/72
Hokkanen v. Finland (1994) 19823/92
Lawless v. Ireland (1961) 332/57
Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway (2014) 13258/09 2014
Lingens v. Austria (1986) 9815/82
MGN Limited v. United Kingdom (2011) 39401/04
News Verlags GmbH & Co.KG v. Austria (2008) 31457/96
Nilsen and Johnsen v. Norway (1999) 23118/93
Oberschlick v. Austria (1991) 11662/85
Palomo Sánchez and Others v. Spain (2011) 28955/06
Pretty v. United Kingdom (2002) 2346/02
Print Zeitungsverlag GmbH v. Austria (2014) 26547/07
Ristmäki and Korvola v. Finland (2013) 66456/09
Roberts and Roberts v. United Kingdom (2011) 38681/08
Schwabe v. Austria (1992) 13704/88
Sunday Times v. United Kingdom (1979) 6538/74
Von Hannover v. Germany (2004) 59320/00
Von Hannover v. Germany (no. 2) (2012) 40660/08
White v. Sweden, (2006) 42435/02

Domsregister Høyesterett

Rt-1994-348 Røv

Rt-1999-961 Rest-Jugoslavia-dommen

Rt-2008-1089 Bryllupsbilder